

# Mare

LEIDS UNIVERSITAIR WEEKBLAD 48<sup>STE</sup> JAARGANG — N<sup>O</sup> 12 — 05 DECEMBER 2024

**Vuurwapens**  
'Ik moest zelf de  
trekker overhalen'

6



## Op de fiets naar Iran

8



Jippe Witteveen fietste ruim 7750 kilometer van Friesland naar Iran. 'Op de plekken met landmijnen wordt wildkamperen afgeraden'



**Minerva of Augustinus?** De peukenstemmers waar rokers kunnen 'stemmen' zijn een succes: het aantal peuken op straat daalde met 70 procent

2



**ALLES GAAT GOED HOOR!!!** Hoe bange bestuurders die onder vuur liggen de boodschapper de schuld geven: de Universiteit Leiden deed het twee keer in één week

13

16



**Piet** 'We moeten ons verhaal aanpassen aan Het Sinterklaasjournaal'

**Morpheus** 'Mijn gevoel komt pas naar buiten als ik muziek maak'



14

# Rokers stemmen met peuken: Minerva of Augustinus?

Hitjes of techno? Friet of patat? Bij universitaire gebouwen verschijnen steeds meer zogenoemde peukenstemmers, waar rokende studenten en medewerkers kunnen “stemmen” op ludieke stellingen. Met succes: naar schatting belanden er zeventig procent minder peuken op straat.

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK  
FOTO TACO VAN DER EB

**T**weelingzussen Mila (22, filosofie) en Imke (security studies) houden dinsdagochtend buiten voor de UB een korte pauze. Daar hoort ook een sigaret bij, die ze in de buurt van een zogenoemde peukenstemmer opsteken. Sinds dit academisch jaar staan ze voor de UB: vuilnisbakken waarbij rokers kunnen kiezen in welke van de twee openingen ze hun opgerookte sigaretten gooien. Boven de linker opening staat een ander woord dan boven de rechter. Zoals: friet versus patat, Beatles versus ABBA of hitjes versus techno.

‘Ik denk dat het wel werkt’, zegt Imke terwijl ze een rookwolk uitblaast. ‘Je ziet nu namelijk minder peuken op de grond liggen.’ Boven de dichtstbijzijnde peukenbak staat de stelling “friet” of “patat”. ‘Het wordt patat’, zegt Mila, ‘omdat onze ouders dat vroeger altijd zeiden. Jeugdsentiment.’

Een masterstudent geschiedenis, die zijn naam niet wil noemen, staat even daarvoor bij dezelfde bak. ‘Ik vind het wel grappig’, zegt hij. ‘Bovendien moest je, voordat ze hier stonden, verder weg lopen om het weg te kunnen gooien. Het levert ook wel een gespreksonderwerpje op als je hier met anderen staat te roken.’ Hij erkent dat hij niet altijd bewust kiest tussen de stellingen. ‘Maar nu kies ik voor patat.’

“Patat” is duidelijk aan de winnende hand, blijkt uit de hoeveelheid peuken die in de doorzichtige bakken zitten. Even verderop wint “Barbie” het dik van “Ken”, terwijl “hitjes” maar ietsje populairder is dan “techno”.

‘Het begon als een pilot bij het kog eerder dit jaar’, vertelt Stephan van Es, facility manager van het UFB. ‘Dat leverde positieve resultaten op, namelijk een terugloop van het aantal peuken dat op de grond belandt.’ Sinds dit academisch jaar staan er ook drie voor de UB. ‘We hebben inmiddels ook bakken besteld die worden geplaatst voor het Lipsius, de bètacampus en het Pieter de la Court-gebouw.’

Ook is er overleg met studentenverenigingen over de plaatsing van de bakken voor de deur van de sociëteiten, vertelt docent milieurecht, facultair coördinator duurzaamheid en initiatiefnemer van de peukenstemmers Esther Kentin. ‘Daar is enthousiasme voor.’

Kentin licht toe hoe ze op het idee kwam: ‘Ik stoorde me aan alle peuken op de stoep voor het kog, en met mij vele anderen. Dus ik dacht: wat kunnen we hieraan doen?’

Dat was nog niet zo eenvoudig. ‘Op eigen terrein mag je roken niet faciliteren, dus je kan bijvoorbeeld geen rookhoek neerzetten. Studenten zijn dan ook verplicht buiten ons terrein te



*‘Je wilt mensen een bepaalde kant op duwen zonder dat het “moeten” wordt’*

roken.’ Maar: dat is gemeentegrond. ‘Tegelijkertijd hebben we als universiteit ook de verantwoordelijkheid dat studenten en medewerkers geen rotzooi veroorzaken.’ En dus besloot Kentin om samen met een aantal rechtenstudenten te brainstormen over de vraag hoe je studenten zo ver kunt krijgen hun peuken voortaan in een vuilnisbak te gooien in plaats van op de grond. ‘We hebben ook een bureau ingeschakeld dat zich bezighoudt met gedrag en nudging: hoe je mensen met hun gedrag een bepaalde kant op duwt zonder dat het een “moeten” wordt. Je wil dat ze vrijwillig hun gedrag veranderen, het dwingende karakter hebben we er zo veel mogelijk uitgehaald.’

Daaruit kwam het idee voort om de peukenstemmers neer te zetten. Via een QR-code op de vuilnisbakken kunnen studenten zelfbedachte stellingen insturen, die elke twee weken worden vervangen. ‘De eerste was Augustinus versus Minerva’, vertelt Kentin lachend. ‘Dat zorgde wel voor wat reuring. Maar het moet ook een beetje schuren, natuurlijk.’ Imke denkt erover om ook een stelling in te zenden. ‘Gele kiwi of groene kiwi, dat lijkt me een goede. Heel weinig mensen schijnen voor groen te kiezen, terwijl die veel lekkerder is.’

‘Stressroker of partyroker’, oppert Mila. ‘Als die bij de UB komt te staan, zal de bak met “stressroker” een stuk voller raken’, reageert Imke. ‘Ik weet trouwens nog wel een leuke: “Mila” of “Imke”.’

Ook voor het kog staan meerdere peukenstemmers. Een studente werpt haar peuk gedachteloos in de “wijn”-bak, en niet bij “bier”. Even later staat rechtenstudent Eva daar te roken. ‘Als ik er in de buurt ben, maak ik er wel gebruik van’, vertelt ze. ‘Maar ik loop er niet altijd bewust naartoe en let ook niet op de stellingen.’ Bovendien gooit ze haar peuk liever in een zogenoemde peukentegel in de grond, zoals bij Plexus. ‘Dat is makkelijker.’

Voorheen waren die er ook op andere plekken, maar de meeste zijn weggehaald, zegt Kentin. ‘Die roosters lagen op universiteitsterrein, voordat het verboden werd om daar te roken. Ik ben daar sowieso geen voorstander van, omdat het bevestigt wat mensen vaak met een peuk doen: het op de grond gooien. Daar moeten we juist vanaf.’

De beheerders van de vuilnisbakken schatten dat ongeveer zeventig procent minder peuken op de grond belanden, weet Kentin. ‘Maar het kan nog beter. Veel mensen weten niet dat een peuk 97 procent plastic bevat, wat vervolgens in de grond en het water terecht komt.’

Dat er nog een wereld te winnen is, blijkt als twee rechtenstudenten voor de UB hun peuk op de grond gooien, terwijl ze nog geen tien meter zijn verwijderd van de peukenbakken. ‘Sorry’, verontschuldigt een van hen zich nadat hij erop is aangesproken. ‘Meestal loop ik wel even naar een bak om het daarin te gooien. Daar probeer ik wel rekening mee te houden voor het milieu.’

## Waarom we echt hulp nodig hebben om ons koppie erbij te houden

Wereldnieuws: de foto die je als brugger op Insta postte van je zelfgemaakte pannenkoeken voor Moederdag is illegaal. Althans, als je dat met terugwerkende kracht binnenkort in Australië zou hebben gedaan. Van de week kreeg dat land een wettelijk verbod op het gebruik van sociale media voor jongeren tot zestien jaar vanwege de vele repercussies op hun mentale gezondheid, zoals een laag zelfbeeld of zelfverminking.

Nog diezelfde dag ontving ik een ontfermend mailtje van het Team Studentenwelzijn met de vraag of ik de Mental Health Check al gedaan had, want ‘één op de zeven studenten krijgt te maken met een depressie of angstklachten’.

Kan iemand deze rekensom afmaken? In het licht van een toenemend maatschappelijk bewustzijn rondom de mentale problemen van sociale media, en de dappere maatregel van een smartphoneverbod die het voortgezet onderwijs al nam, is het pijnlijk stil in de bestuurskamers van ons bruisende bolwerk. Of nee toch niet, er is een webpagina

reglementen in de organisatie van de Universiteit Leiden + een masterstudent die vastloopt in zijn afstudeerscriptie = net genoeg beunhazerij voor een scherpe gedachteprikkelaar. Met de huivering en fascinatie alsof ik een nieuw continent heb ontdekt, begin ik steeds bedenkelijker te fronzelen bij sommige documenten. Een regeling over het verwerken van radioactief afval uit 2010, met een looptijd tot 2015? Een aparte gedragscode voor studenten geesteswetenschappen, want die gedragen zich zo bijzonder? Aha! Richtlijnen voor het gebruik van social media, hebbes.

Ik open de pdf en vind instructies uit 2013 waarin medewerkers leren wat sociale media zijn en hoe ze ermee moeten omgaan. Langaam begrijp ik steeds beter waarom mijn docenten Neerlandistiek online zo glamorous zijn: ze hebben de ‘tien gouden tips’ op de pagina ‘Do’s and



### ‘Ons geteisterd concentratievermogen oplappen kan heel simpel: met een smartphone- en laptopverbod’

dont’s op social media’ opgevolgd. Tip 1: Wees trots op de universiteit. Tip 3: Wees authentiek. Met zulke succesformules lijkt me het kopje ‘Vragen of twijfels?’ eigenlijk overbodig. Maar goed, hier word ik als student niet veel wijzer van, tot ik op de ‘Regeling ICT- en Internetgebruik’ stuit en in artikel 5 de voorschriften voor studenten vind. Het hele universitaire mediabewustzijn over de dramatische impact van de socials op het mentale peil, de prestatiedruk of het concentratievermogen van studenten komt neer op die ene zin uit lid 1 van dit artikel: ‘De Student dient het ICT- en Internetgebruik in te zetten ten behoeve van zijn studie.’

Voor een academische instelling met een zelfstandig Team Studentenwelzijn en een pedagogische verantwoordelijkheid is dat toch vrij karig en bijna asociaal. Tuurlijk, we willen niet nog meer bedilbeleid, en we zijn toch allemaal autonome volwassenen die redelijk ons eigen leven regeren, dus waarom nog meer reglementen en codes? Omdat die apparaten sterker zijn dan de zelfbeheersing van de zuiverste zenmonnik. Of zoals de Amerikaanse professor marketing en psychologie Adam Adler het uitlegt in zijn baanbrekende boek *Irresistible*: ‘The problem isn’t that people lack willpower; it’s that there are a thousand people on the other side of the screen whose job is to break down the self-regulation you have.’

En als ik nog een scheutje azijn mag gieten, dan hebben juist wij studenten met onze veel te interessante sociale levens hulp nodig om die twee keer driekwartier effe ons koppie erbij te houden. De wetenschappers Adam Gazzaley en Larry Rosen vermelden in hun boek *The Distracted Mind* dat 9 op de 10 studenten hun laptop tijdens college gebruiken voor niet-academische redenen en dat 91 procent van de studenten berichtjes verstuurt (pagina 115 voor de liefhebber).

Afijn, volgens mij neem ik thans een geeltje van de plank. Didactisch mediabeleid om enigszins ons geteisterd concentratievermogen te helpen verbeteren en ons mentaal mediaal bewust te maken, kan overigens heel eenvoudig. We nemen het smartphoneverbod van het voortgezet onderwijs tijdens onze colleges over en voeren een SST-regeling (Studeer Schriftelijk Tenzij-regeling) in. Alleen wanneer het voor een vak noodzakelijk is (informatica?), komt er een laptop aan te pas. De rest doen we maar met pen en papier, zodat we nog aandachtiger luisteren naar onze docenten om nog betere aantekeningen te maken. *Be smarter than the smart tech.*

# Inschrijfmalaise MyStudyMap blijft aanhouden

Nog steeds zijn er problemen met het inschrijven voor tentamens waardoor studenten worden weggestuurd uit de tentamenzaal. De universiteitsraad eist een oplossing. ‘Het is voor iedereen stressvol als een geweigerde student huilend de zaal moet verlaten.’

DOOR VINCENT BONGERS

De universiteitsraad heeft felle kritiek op MyStudyMap. Met dat inschrijfprogramma voor vakken en tentamens zijn al problemen sinds het programma universiteitsbreed is ingevoerd. Studenten moesten inschrijvingen bevestigen en dat ging regelmatig fout, waardoor ze pas in de tentamenzaal ontdekten dat ze het tentamen niet mochten maken. Die bevestiging is mede onder druk van de universiteitsraad uit het systeem verwijderd.

Toch blijkt nu dat er nog steeds een ‘aanzienlijke groep studenten is die niet kan deelnemen aan tentamens door inschrijfproblemen’. Vooral bij de faculteit Wiskunde en Natuurwetenschappen zouden er problemen zijn. Als het college niet meer doet om de problemen op te lossen, stemt de raad daarom niet in met de Onderwijs en Examenregelingen (OERen) voor 2025-2026.

‘We zijn er een beetje klaar mee’, zei Femke Spaargaren van studentenpartij PBMS maandag tijdens de raadsvergadering over de aanhoudende inschrijfmalaise.

‘Het is belachelijk, zeker ook in de context van de komende langstudeerboete, dat studenten vertraging oplopen door inschrijfproblemen. Het college is tegen die boete, maar ondertussen worden er wel studenten weggestuurd bij tentamens. Ook als er nog lege plekken in de zaal zijn, doen zich situaties voor dat studenten huilend weglopen omdat er iets met de inschrijving is misgegaan.’

De raad schrijft dat het ‘wegsturen van deze studenten disproportioneel is’.

Volgens Spaargaren moet het mogelijk zijn om ter plekke alsnog iemand in te schrijven. ‘Het enige argument dat we van de universitaire ambtenaren te horen krijgen waarom dat niet kan, is dat het storend is voor andere studenten die het tentamen willen maken. Het brengt echter veel meer onrust en stress met zich mee als een geweigerde student huilend de zaal verlaat.’

Volgens Joost Augustejin van personeelspartij LAG is het inschrijfsysteem helemaal uit de hand gelopen. ‘Het is ingevoerd om een goede inschatting te maken van het aantal studenten dat het tentamen gaat maken. Ik heb zelf ook tentamens georganiseerd. Je weet ongeveer hoeveel studenten een vak volgen en ook het tentamen maken. Dat is gemiddeld 70 tot 75 procent. Als je voor 75 of desnoods 80 procent van de studenten tafeltjes neerzet, komt het altijd goed. Zo voorkom je heel veel kosten vooraf en heb je geen

studenten die onterecht worden weggestuurd. Die rompslomp en onvrede is helemaal niet nodig.’ Marie Kolbenstetter van personeelspartij PhDoc stelde voor om het anders aan te pakken: ‘Het is beter om een uitschrijfprotocol te hebben dan een inschrijfprotocol.’ Dat inschrijven voor het tentamen moet eigenlijk automatisch gaan als je het vak volgt. ‘Je moet je dan uitschrijven voor het tentamen als je het niet wil maken.’

De raad was ook geprikkeld door een discussie met het college over het instemmingsrecht op de OERen. Volgens het college zou dat instemmingsrecht alleen gelden voor wijzigingen in die regeling, en viel de inschrijfprocedure daar niet onder. De raad is het daar niet mee eens.

Augustejin: ‘Het college en de raad moeten de OERen vaststellen en dan gaat het nadrukkelijk niet alleen om de wijzigingen.’

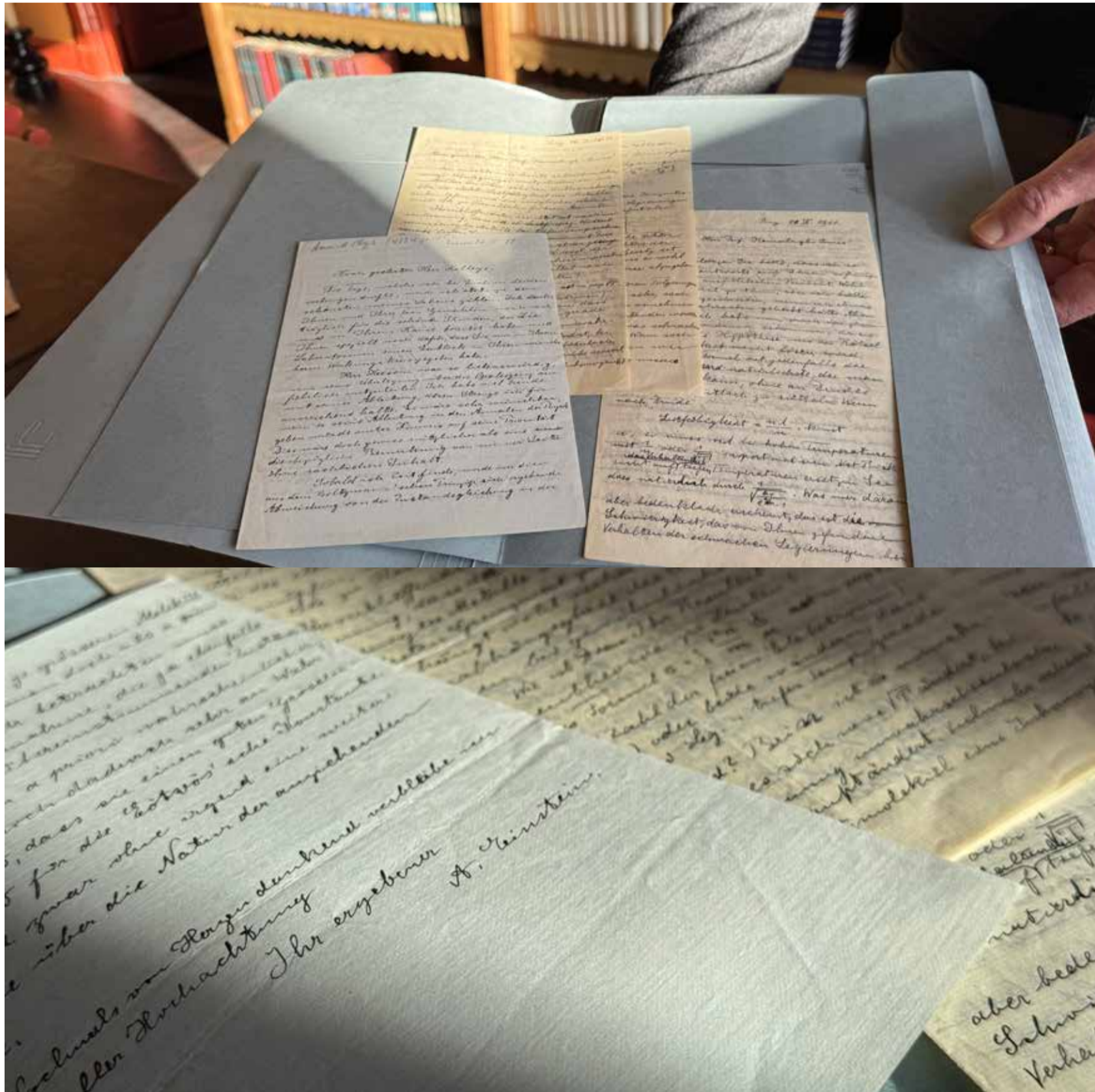
Floske Spieksma van personeelspartij UB ergerde zich aan de houding van beleidsmedewerkers tijdens het overleg met de raad. ‘Zij vinden het stomvervelend als er dingen worden besproken die niet werken. Wij willen het juist blijven bespreken omdat zaken nog steeds niet goed werken.’ Op maandag 9 december spreekt de raad met het college over de OERen.

## ‘Het gaat met tientallen studenten fout’

‘Er zijn best veel studenten die in de problemen komen met tentamen-inschrijvingen’, zegt Femke Spaargaren van studentenpartij PBMS naderhand tegen Mare. ‘Deels gaat het mis met MyStudyMap zelf, deels gaat het om foutjes van studenten die niet meer te herstellen zijn. ‘Wat er bijvoorbeeld is gebeurd is dat in het systeem hertentamens voor 2025 zijn opengezet. Die stonden bovenaan in het programma. Een aantal studenten dacht zich in te schrijven voor hertentamens voor 2024, maar kozen per ongeluk voor 2025. Je leest daar supermakkelijk overheen.’

‘Het gaat om tientallen studenten die dat is overkomen. Die konden allemaal geen hertentamens maken. Ik ken iemand die hierdoor een jaar studievertraging heeft opgelopen. ‘Het is je eigen verantwoordelijkheid als student om een inschrijving correct uit te voeren, maar waarom staan die hertentamens voor 2025 open? Dat zou niet moeten kunnen. Ik vind dat de universiteit hier ook haar verantwoordelijkheid moet nemen. Als er nog lege tafeltjes zijn in de zaal, moet je je nog ter plekke kunnen inschrijven. Het kan technisch gezien ook. De raad wil dit mogelijk maken, maar dat wordt nog een lastige discussie.’

‘Mijn indruk is dat haast bij elk tentamen er studenten worden weggestuurd. Om mij heen krijg ik die signalen ook. Daardoor lopen studenten veel schade op. Kan dit echt niet anders?’



# Kamerlingh Onnes luisterde niet, blijkt uit Einsteins brieven

In het archief van Rijksmuseum Boerhaave zijn drie onbekende brieven van Albert Einstein ontdekt die hij schreef aan de Nederlandse natuurkundige en Nobelprijswinnaar Heike Kamerlingh Onnes in 1911.

DOOR DALLYCE VETTER

Tijdens het inventariseren van correspondentie uit het Kamerlingh Onnes Laboratorium stuitte een bibliotheekmedewerkster van het Rijksmuseum Boerhaave op drie brieven met een bekend handschrift. De brieven zijn geschreven door Albert Einstein en werden kort na Einsteins eerste bezoek aan Leiden in 1911 naar Heike Kamerlingh Onnes gestuurd. Volgens Ad Maas, conservator van Rijksmuseum Boerhaave, ‘is de relatie tussen Kamerlingh Onnes en Einstein altijd onduidelijk geweest. Op latere leeftijd sprak Einstein over een gebrek aan chemie tussen hem en Kamerlingh Onnes en zei hij dat ze op professioneel vlak te weinig gemeen hadden om een wetenschappelijke samenwerking aan te gaan. Toch wijzen de brieven op het tegenovergestelde – althans voor een korte periode in 1911.’

In zijn brieven vertelt Einstein over experimenten die de kwantumtheorie zouden kunnen ondersteunen, welke destijds nog controversieel was. ‘Maar zijn voorstellen voor experimenten vonden geen gehoor’, aldus Maas. In plaats van Einsteins ideeën op te volgen, werkte

Kamerlingh Onnes verder aan zijn onderzoek naar de elektrische geleidbaarheid van gezuiverde metalen bij extreem lage temperaturen, wat bekend staat als supergeleiding. Supergeleiding vormt de basis voor de technologie die vandaag de dag wordt toegepast in MRI-scans en deeltjesversnellers zoals de Large Hadron Collider bij CERN. Over Kamerlingh Onnes’ antwoord aan Einstein is niets bekend. ‘In zijn laatste brief biedt Einstein zijn excuses aan voor zijn “late reactie”’, zegt Maas. ‘Het is duidelijk dat Kamerlingh Onnes ten minste één keer een brief moet hebben beantwoord, maar er zijn geen brieven van Kamerlingh Onnes aan Einstein uit deze periode bewaard gebleven.’ Hoewel de brieven meer inzicht geven in de relatie tussen de twee invloedrijke natuurkundigen, zullen ze waarschijnlijk niet worden tentoongesteld in Rijksmuseum Boerhaave. ‘We hebben veel interessantere “Einsteinia” in het museum – bijvoorbeeld het potlood dat hij gebruikte in de periode dat hij de algemene relativiteitstheorie bedacht.’

# Een beklagde kan ook zomaar slachtoffer zijn

De universiteitsraad discussieerde over hoe de sociale veiligheid verbeterd kan worden. Over hoe er moet worden omgegaan met aangeklaagden en slachtoffers stond een stevige debat. ‘Ik raak er overtuurd van.’

DOOR VINCENT BONGERS

Het college van bestuur heeft een actieplan geschreven om de sociale onveiligheid op de universiteit aan te pakken. De universiteit gaat een centraal meldpunt inrichten voor problemen rond sociale veiligheid. Er komt ‘een lagere drempel om je stem te laten horen’, en een ‘overlegorgaan sociale veiligheid’ op instituten en expertisecentra.

Onlangs besprak de universiteitsraad het plan. Michel Vermeer van studentenpartij DSP-SC hoopte dat er in het plan wordt uitgegaan van het woord van het slachtoffer. ‘Dat is een belangrijke stap om de drempel te verlagen voor meldingen. Want een slachtoffer is kwetsbaarder.’ ‘Dat kunnen we aan het advies aan het college toevoegen’, stelde Marie Kolbenstetter van personeelspartij PhDoc voor. ‘Dan moet die aandacht er ook zijn voor de mogelijke dader’, reageerde Floske Spieksma van personeelspartij LAG geprikkeld.

‘Die wordt nu onmiddellijk afgeserveerd. Ik heb er moeite mee om alleen het mogelijke slachtoffer te steunen. Steun moet er voor alle partijen zijn. Er zijn de nodige rapportages over sociale onveiligheid geweest waarin een persoon zich als slachtoffer presenteerde,

maar dat niet was. Zo’n rapport kan misbruikt worden om mensen onterecht aan te vallen.’

Spieksma had dat zelf ook meegemaakt, zei ze. ‘Ik raak er gewoon overstuur van. Er moet aan iedereen recht worden gedaan.’

‘Ik vind het ook gevaarlijk om in een advies om bijzondere aandacht te vragen voor slachtoffers’, zei Femke Spaargaren van studentenpartij PBMS. ‘Daar moet je heel voorzichtig mee zijn. Een vangnet voor slachtoffer en beklagde is noodzakelijk en er moet geen verschil zijn tussen beklagde en slachtoffer wat betreft ondersteuning. Voor beide heeft de universiteit een zorgplicht.’

Friso Croon Boucher van studentenpartij ONs: ‘Pas als er recht is gesproken kun je bepalen wie het slachtoffer is en wie de dader. De beklagde kan ook slachtoffer blijken te zijn.’

Kolbenstetter vond vervolgens dat de slachtoffers in de discussie ondergesneeuwd raakten. ‘Ik ben een beetje geschokt over wat er hier nu wordt gezegd. Op dit moment is er nog onderreportage als het gaat om slachtoffers. Zij worden niet gehoord. Ik denk dat het gaat om een minderheid aan zaken als we het over valse beschuldigingen hebben. Je moet uiteraard ook aandacht geven aan de beschuldigde. Maar voor de slachtoffers moet de drempel echt omhoog.’

Spaargaren: ‘Ik heb het idee dat we langs elkaar heen praten. De hulp aan slachtoffers is zwaar ondermaats en dat moet veranderen. Het is alleen niet verstandig om de een boven de ander te plaatsen.’ Op 9 december praat de raad met het college over het plan.

# Nereus verliest beurzen na Njord-bestorming

Studentenroeververeniging Nereus krijgt per direct geen geld meer van de Amsterdamse onderwijsinstellingen. Ook een subsidie wordt stopgezet. Aanleiding voor de sancties zijn twee incidenten in een jaar tijd, waaronder de uit de hand gelopen inval bij roeververeniging Njord.

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK

Dat blijkt uit een brief van de Universiteit van Amsterdam (UVA), Vrije Universiteit (VU) en de Hogeschool van Amsterdam (HVA), waaruit *Het Parool* citeert. Nereus krijgt de sancties opgelegd nadat er twee incidenten in een jaar tijd hebben plaatsgevonden. Zo kreeg de vereniging in maart al een waarschuwing van de onderwijsinstellingen, nadat in de kennismakingstijd van het vorige studiejaar iemand onwel zou zijn geworden. Volgens zou niet goed zijn gehandeld. Afgelopen oktober vielen tientallen Nereus-leden onaangekondigd de sociëteit van Njord binnen, waar ze fotolijsten en andere waardevolle spullen vernielden. Ook besmeurden ze de zaal met meel, stroop en eieren. Door het chaotische incident raakte een lid van Njord gewond aan zijn hoofd, waarna de wond moest worden gehecht. Het Njord-bestuur deed later die week aan-

gifte van vandalisme. Dat laatste incident was voor de UVA, VU en HVA de druppel. In hun brief aan Nereus, die vorige week is verstuurd, staat dat de gedragscode Promotie- en Kennismakingstijd van Studentenverenigingen in beide gevallen is geschonden en dat Nereus ‘tot op heden niet heeft kunnen voorkomen dat er grenzen worden overschreden’.

Om die reden zijn de bestuursbeurzen ‘met onmiddellijke ingang’ ingetrokken en krijgt Nereus voorlopig niet meer de mogelijkheid om de vereniging binnen de onderwijsinstellingen te promoten of leden te werven. Ook de al toegekende subsidie van de Stichting Studentensport wordt ingetrokken. ‘We zijn als bestuur heel erg geschrokken’, zei Njord-voorzitter Sophia Boomsma een dag na de inval. ‘In de studentenwereld is het gebruikelijk dat je wel eens iets meeneemt van een andere vereniging, waarvoor je een ludieke tegenprestatie vraagt. Maar een incident van deze omvang is bij ons nog nooit voorgekomen. De insteek is dat zoiets nooit destructief is, maar dat is dit wel. Dit is geen studentenspel meer.’

Het bestuur van Nereus wilde niet reageren op de sancties. Ook Njord-voorzitter Sophia Boomsma wil er verder niets over kwijt. ‘De sancties zijn genomen op basis van twee incidenten, niet alleen op wat er hier op Njord is gebeurd.’

# Er wordt minder geschoten dan we denken



‘Je moet zelf de trekker overhalen om de macht van een pistool te voelen’

Promovendus Katharina Krüsselmann vergeleek vuurwapengeweld in Nederland met andere Europese landen. ‘Het lijkt alsof geweld meer toeneemt, maar het neemt juist af.’

DOOR VINCENT BONGERS

**Z**e wilde weten hoe het voelt om de trekker over te halen. En dus ging Katharina Krüsselmann naar een schietclub. ‘Het maakt het makkelijker om te begrijpen hoe iemand haast verslaafd kan raken aan de macht van het pistool. Je voelt jezelf bijna onaantastbaar als je een vuurwapen in je hand hebt, want niemand kan jou iets maken... behalve iemand anders met een vuurwapen.’ Krüsselmann, die inmiddels postdoc is aan de Erasmus Universiteit, onderzocht het vuurwapengebruik in Nederland en Europa en promoveerde daarop in Leiden. ‘Een van de stellingen in mijn proefschrift is dat iedereen die onderzoek doet naar vuurwapens een keer zelf geschoten moet hebben.’ Ze schoot onder andere met een pistool en een geweer. ‘Als je met een geweer schiet dan gebruik je je hele lichaam. Het wapen rust op je schouder en wordt een beetje het verlengde van je lijf. Bij schieten met een pistool draait het echt om precisie. Je ademhaling onder controle hebben en heel secuur richten. Ik deed het redelijk, maar ben natuurlijk geen scherpschutter.’ Het ging haar niet alleen om de handeling, zegt ze. ‘Ik wilde bezoekers van de club spreken. En snap nu beter dat mensen legale vuurwapens willen bezitten, gewoon omdat ze schieten een toffe sport vinden.’ Het beeld dat veel mensen hebben, is dat dodelijk vuurwapengeweld in Nederland toeneemt. ‘Dat klopt niet. De meest vormen van extreem geweld nemen af. Er is in de media veel meer aandacht voor elk individueel incident, denk ik, waardoor het lijkt dat het geweld toeneemt.’ Per jaar worden er in Europa rond de 3000 mensen vermoord met een vuurwapen. In Nederland zijn 110 moorden en gevallen van doodslag per jaar. Tien jaar geleden was dat getal veel hoger. Krüsselmann en haar collega’s vergeleken onder meer de karakteristieken

van vuurwapenmoorden in Denemarken, Finland, Zweden, Zwitserland en Nederland. ‘Wat interessant is is dat Finland en Zwitserland de meeste legale wapens hebben. In Finland heb je namelijk een sterk ontwikkelde jachtcultuur. In Zwitserland gaan alle mannen in militaire dienst. Tot voor kort moest iedereen na afloop van de dienstplicht hun geweer mee naar huis nemen. In deze twee landen zijn dus heel veel legale vuurwapens in privébezit. Toch hebben die twee landen de laagste moord- en doodslagcijfers met vuurwapens van de vijf die we hebben onderzocht.’ Dat klinkt een beetje contra-intuïtief. Het blijkt dat in Finland en Zwitserland relatief weinig criminele organisaties actief zijn. ‘In Nederland, Denemarken en Zweden zien we met name veel illegale vuurwapens binnen het criminele milieu.’ Nederland is natuurlijk berucht als invoerland van drugs. ‘Er wordt relatief veel in de publieke ruimte geschoten door criminelen. Het vuurwapengeweld vindt minder vaak plaats in huiselijke omstandigheden. In Finland en Zwitserland zie je voornamelijk vuurwapengeweld in huiselijke conflicten, bijvoorbeeld een ruzie tussen twee partners die uitloopt op een schietpartij.’ ‘Als het in Nederland tot geweld komt, is het gebruikte wapen bijvoorbeeld een keukenmes. We zien ook dat er hier nauwelijks vrouwen door vuurwapengeweld omkomen, omdat het vaak gaat om geweld in het criminele circuit, waar voornamelijk mannen bij zijn betrokken.’ Nederland doet het ‘heel goed’ wat betreft het reguleren van legale vuurwapens. ‘Er zijn heel weinig incidenten met legale wapens.’ De illegale vuurwapens zijn het probleem. ‘Daar heeft Nederland een heel sterk politieteam op zitten. Dit probleem moet echter

Europees opgelost worden. Je hebt natuurlijk de open grenzen binnen de eu. Illegale wapens worden vaak in kleine hoeveelheden in normale personenauto’s het land in gesmokkeld. Vaak komen ze uit de landen die tot het voormalige Joegoslavië behoorden.’ Krüsselmann ziet ook meer zogeheten omgebouwde vuurwapens die zijn gedeactiveerd, en bijvoorbeeld worden gebruikt als rekvisieten in films. Deze kunnen door criminelen vrij makkelijk gereactiveerd worden. ‘Startpistolen voor sportevenementen zijn bijvoorbeeld legaal te koop in Turkije. Die komen in andere landen terecht en worden omgebouwd tot een gewoon pistool.’ In Nederland worden nauwelijks met de 3D-printer gemaakte vuurwapens aangetroffen. ‘Waarschijnlijk omdat criminelen hier makkelijk toegang hebben tot betrouwbare reguliere vuurwapens. Het is ook mogelijk dat je met een 3D-printer onderdelen van een vuurwapen maakt: niet een heel pistool fabriceren maar modificeren.’ Hoe reëel dat probleem is, bleek in 2021, toen de politie een 3D-wapenfabriek in Rhoon ontdekte. Volgens de nos stonden er in een huis negen 3D-printers die onderdelen voor wapens produceerden. ‘Ook lagen er tientallen geprinte onderdelen en setjes met metalen onderdelen die nodig zijn om er een werkend vuurwapen van te kunnen maken.’ Om dat illegale circuit goed aan te pakken, is meer Europese samenwerking nodig, zegt Krüsselmann. ‘Er worden veel initiatieven opgezet, maar dan volgt er lang niet altijd een evaluatie naar effectiviteit van maatregelen. Het geld raakt op, of de focus verschuift naar iets anders. Het beleid is niet constant genoeg.’ Hoewel Krüsselmann genoot van het schieten op de club, heeft ze geen plannen om zelf een legaal vuurwapen aan te schaffen. ‘Ik zou om heel veel redenen

geen pistool in huis willen hebben. Ik ben absoluut niet depressief, maar in Amerika is het grootste aantal dodelijke slachtoffers door een vuurwapen toe te schrijven aan zelfmoord. Als de toegang tot een pistool zo eenvoudig is, is de stap om de loop op jezelf te richten ook een stuk kleiner.’

**Katharina Krüsselmann**, *In the line of fire: Firearm violence in Europe*. Promotie was 21 november

## Minder kogels, meer vuurwerkbommen

‘Het aantal schietincidenten daalt in Nederland’, zegt Katharina Krüsselmann. Hoewel ze het niet zelf onderzocht, heeft ze wel een hypothese over de oorzaak. ‘Het is een trend dat er minder geschoten wordt op huizen of op personen als dreigement of intimidatie. Om dat doel te bereiken gebruiken criminelen nu vaak explosieven, zoals illegaal vuurwerk. Deze aanslagen zijn zeer zichtbaar en vooral ook hoorbaar, waardoor ze vaak worden gerapporteerd en meer media-aandacht krijgen.’ ‘Het zijn vaak heel jonge gasten die de explosieven plaatsen. Het is een makkelijk en goedkoop middel voor de criminelen die de opdracht geven. Je stuurt niet zomaar een 16-jarige met een pistool de straat op, zeker niet als je dat wapen daarna ook weer terug wil. Het is veel eenvoudiger om ze de weg op te sturen met een vuurwerkbom. De bestanddelen voor de geïmproviseerde bommen zijn ook relatief makkelijk te krijgen.’ ‘De explosies zijn een beetje een hype en het is uiteraard een probleem. Maar de motivatie van de criminelen is dezelfde als toen er meer werd geschoten. We moeten nog steeds de conflicten aanpakken die onder de aanslagen met explosieven liggen.’

## Hoe gaat het met heling bij Archeologie?

In het rapport over de affaire Hofman adviseerde de onderzoekscommissie ‘heling’ voor de gehele faculteit Archeologie. Hoe staat het daarmee? En wanneer weet je of het klaar is?

DOOR ELSE VAN DER STEEG

In het rapport over het wangedrag door hoogleraar Corinne Hofman en haar partner Menno Hoogland stond de aanbeveling: ‘Heling voor alle betrokkenen, een gezonde organisatiecultuur, en een effectief systeem om bij te sturen.’ Afgelopen zomer is onderzoeksbureau Breinkorf door het universiteitsbestuur aangewezen om een cultuurveranderingstraject te leiden. De faculteitsraad wilde dinsdag weten hoe het daarmee gaat. In september heeft Breinkorf zich in een ‘kick-off meeting’ voorgesteld aan de medewerkers van de faculteit. Daarna ging het bureau in gesprek met zogeheten *focus groups*, samengesteld uit medewerkers van de faculteit die inzicht moeten geven in de rest van het traject. De volgende stap, aldus faculteitsraadslid Letty ten Harkel, zijn dialooggroepen, die in januari van start gaan. ‘We bespreken hoe die moeten worden ingericht. Delen we die in met deelnemers vanuit de hele hiërarchie door elkaar of juist gescheiden? Hoe groot moeten ze zijn? Wordt deelname verplicht of alleen sterk aangemoedigd? En hoe houden we iedereen het best op de hoogte? Voor deze vragen willen we input vanuit de faculteit.’

‘Mensen zijn sceptisch over een proces waarvan de uitkomst niet meetbaar is’

Ook wordt er gekeken naar de invulling van het later toegevoegde heling-traject voor studenten. Merlijn Veltman, voorzitter van de faculteitsraad, vroeg zich af hoe het zit met de financiën. ‘Het lijkt zo een beetje een open legte te zijn qua kosten als er iets wordt toegevoegd aan het plan. Het universiteitsbestuur geeft namelijk de opdracht aan Breinkorf, maar de faculteit draait op voor de kosten.’ ‘We hebben een systeem van *checks and balances*’, aldus decaan Jan Kolen. ‘Het faculteitsbestuur houdt dit in de gaten, maar in principe blijven we bij het budget dat al was gereserveerd voor dit traject. Dit is een heel belangrijk proces, maar we kunnen er niet méér geld aan besteden, helemaal niet in tijden zoals deze. De faculteit is niet in de problemen, en dat willen we zo houden.’ Verder lichte hij toe dat het proces is opgedeeld in twee fases. ‘We evalueren na de eerste fase. Als we dan al blij zijn met het resultaat, kan het ook dat we daar stoppen omdat we ons doel hebben bereikt.’ Raadslid Maia Casna vroeg zich af hoe zo’n resultaat kon worden gemeten. Faculteitsbestuurslid Amanda Henry: ‘Het doel van de focusgroep is om vast te stellen wat “succes” is. Breinkorf gaat niet bepalen wat een goede uitkomst is, dat moeten wij samen bepalen.’ Het blijft sinds de kick-offmeeting, inmiddels drie maanden geleden, nog wel vrij stil rondom het traject, vond Casna, en dat zorgt voor scepsis onder medewerkers. Ze wilde weten hoe er duidelijk kan worden gecommuniceerd met de faculteit over de voortgang en het eind van het proces. ‘Mensen worden vrij afwachtend als ze zien dat de faculteit geld uitgeeft aan een proces waarvan niet meetbaar is wat de uitkomst is.’ ‘Ik maak me wel zorgen dat mensen steeds sceptischer zijn over het proces, dat is het tegenovergestelde van wat we willen. Ik denk dat het essentieel is om duidelijk te maken aan mensen dat dit goed voor ons is.’ Breinkorf en de focusgroep hopen voor eind december met een concreet plan te komen voor de volgende fase, de dialooggroepen. Kolen: ‘We blijven het proces op de voet volgen, het staat iedere faculteitsraadsvergadering op de agenda.’

## Inclusief onderwijs? Dat moeten studenten nog vaak zelf regelen

Er moet nog veel gebeuren om het hoger onderwijs inclusief te maken, blijkt uit onderzoek. 'Het hangt er vanaf of docenten er tijd voor hebben.'

DOOR MARCIËLLE VAN DER KRAAN

'Er wordt heel veel gepraat', vertelt Lotte Scheeren. 'Maar bij het daadwerkelijk toepassen van inclusief onderwijs zijn nog veel kanttekeningen te plaatsen.'

Samen met Marit Schreurs schreef zij het rapport *De Staat van Inclusief Onderwijs 2024*.

Nederland ondertekende in 2016 het VN-verdrag voor de rechten van mensen met een handicap, waardoor het verplicht is om werk te maken van inclusief onderwijs. Het is de tweede keer dat het Expertisecentrum Inclusief Onderwijs onderzocht hoe toegankelijk onderwijsinstellingen in het hoger onderwijs daadwerkelijk zijn, dus een echte trend kunnen de onderzoekers nog niet vaststellen. 'Het grootste verschil met vorig jaar is dat meer onderwijsinstellingen actief bezig zijn om te voldoen aan het VN-verdrag', aldus Scheeren.

In het rapport staat dat er bij 57 procent van de studenten sprake is van bijzondere omstandigheden. Dat gaat van studenten met een functiebeperking - zoals concentratieproblemen, een lichamelijke handicap of psychische problemen - tot studenten die behoefte hebben aan ondersteuning vanwege bijzondere persoonlijke of familieomstandigheden.

### Schrokken jullie van dat percentage?

Scheeren: 'Het is heel breed, want iedereen kan te maken krijgen met bijzondere omstandigheden. Je hebt een ouder die ziek is voor wie je moet zorgen, je hebt zelf persoonlijke problemen of psychische klachten. Er zijn zoveel redenen waardoor iemand een ondersteuningsbehoefte kan hebben.'

Schreurs: 'We zien dit cijfer ook al meerdere jaren terug, er zit geen stijgende lijn in. Niet iedereen van die 57 procent heeft uiteindelijk ondersteuning nodig.'

### Jullie schrijven dat het welzijn van docenten essentieel is voor inclusief onderwijs. Waarom?

Schreurs: 'Uit onderzoek blijkt dat de werkdruk onder docenten erg hoog ligt. Docenten zien inclusief onderwijs vaak als iets extra's.'

Scheeren: 'Schijnbaar is inclusief onderwijs afhankelijk van of docenten er tijd voor hebben, terwijl je volgens de wet inclusief toegankelijk onderwijs moet bieden. Dus ja, lullig dat je tijd tekort hebt, maar het is onderdeel van wat je moet doen. Daarmee wil ik wel voorkomen dat docenten alles moeten doen, ik denk dat we ze vooral moeten helpen.'

### Hoe?

Scheeren: 'Soms ligt het aan hun kennis: als een student vraagt om ondertiteling bij filmpjes of in Teams, dan kun je daar makkelijk ondertiteling onder knallen. Het is een kwestie van een knopje aanklikken, dat is nul extra werk. Als onderwijsinstelling zijn je meer handvatten aan docenten bieden om inclusief onderwijs te geven. Het is maar hoe belangrijk je het vindt.'

'Er wordt nu veel gekeken naar wat we allemaal "moeten" om studenten mee te kunnen laten doen, maar wat willen we? Ik denk dat je als onderwijsinstelling de persoonlijke, professionele en sociale ontwikkeling van je student wil bevorderen. Heel vaak worden studentpsychologen ingezet om uitval te voorkomen en zo geen geld mis te lopen. In plaats van dat je zegt: "Wij willen dat onze studenten bij ons vertrekken als sterke, professionele en sociale individuen die kunnen bijdragen aan de samenleving." Dat is je doel en rol als onderwijsinstelling. Dat mogen we meer omarmen.'

Schreurs: 'Vaak ligt de verantwoordelijkheid nog bij de studenten. Bijvoorbeeld bij toetsen: je kunt extra voorzieningen aanvragen. Eigenlijk wil je dat die toets van zichzelf toegankelijk is voor iedereen.'

Scheeren: 'Als jij er als student niet zelf achteraan gaat, dan zal - heel hard gezegd - niemand het doen. Studenten zijn ook vaak afhankelijk van toevalligheden. De ene keer heb je een docent die toevallig een zus heeft met een gehoorbeperking, waardoor ze heel goed weet wat dat inhoudt en jou goed kan helpen. De andere keer heb je een docent die het niet binnen het eigen takenpakket vindt vallen. Het kan per les verschillen hoe goed jij in staat bent om deel te nemen.'

### Wat moet er veranderen?

Schreurs: 'De overheid moet met een duidelijke definitie komen van wat er onder inclusief onderwijs wordt verstaan. Het is nu vaak een grijs gebied: hoe ver gaat de zorgplicht van instellingen? Ook willen we uitgebreider onderzoek, want we zijn nu sterk afhankelijk van wat instellingen zelf rapporteren.'

Scheeren: 'Nu wordt er veel gekeken naar extra voorzieningen - meer toets-tijd of iemand die de deur voor je openhoudt - in plaats van de omgeving zelf inclusiever te maken: drempels weg, openstaande deuren en een groter lettertype bij toetsen. Verandering kost heel veel tijd, maar ik hoop dat we snel meer die kant op gaan. Dat zal een licht naïeve hoop zijn.'



# Honderd jaar terug in de tijd gefietst

Na zijn afstuderen fietste Jippe Witteveen van Friesland naar Iran. Inmiddels heeft hij 7750 kilometer afgelegd. 'Er zijn plekken waar landmijnen liggen. Wildkamperen wordt daar afgeraden.'

DOOR VINCENT BONGERS

### 14 november, Erbil (Iraaks-Koerdistan), 7222 kilometer afgelegd

'Bij de grens met Turkije zijn er plekken waar je beter niet kunt komen', vertelt Jippe Witteveen (26). Een jaar geleden begon hij, na het behalen van zijn master internationale betrekkingen, aan een solo-fiets-tocht van zijn ouderlijk huis in Friesland naar Iran. 'Ik ben in mijn eentje op reis gegaan, maar onderweg trek je wel eens op met andere fietsers. We reden in een vallei in Iraaks-Koerdistan waar aan beide kanten in de bergen werd gevochten tussen Turkse troepen en Koerdische strijders van de PKK. Tijdens het fietsen hoorden we geweerschoten en explosies om ons heen. Maar de route zelf was niet gevaarlijk hoor.' 'Oh, trouwens', zegt Witteveen aan de telefoon, terwijl hij in een hotel in de Koerdische stad Erbil aan een koffietje zit. 'Er zijn er ook plekken waar landmijnen liggen. Wildkamperen wordt daarom afgeraden. Het fietsen hiernaartoe was een avontuur, maar ik vol

me hier heel veilig en het is best *sick* om hier te zijn. De mensen vinden het leuk om ons te ontmoeten. Op straat horen we: "Hey, welcome in Kurdistan!"'

### 25 mei, Friesland, 0 kilometer

'Het idee voor de fietstocht kwam een jaar of drie geleden. Ik had al het nodige gebackpackt, vooral in Nieuw-Zeeland. Dit keer wilde ik een avontuur, maar ook duurzaam reizen. Toen dacht ik: laat ik gaan fietsen. Mijn interesse voor Iran is ontstaan door de boeken van Kader Abdolah en de tv-reportages van Thomas Erdbrink. Ik wilde graag vanuit mijn ouderlijk huis in Friesland vertrekken.'

'Veel fietservaring had ik niet, je traint onderweg. In het begin was ik er na 50 kilometer op een dag echt klaar mee. Nu haal ik makkelijk het dubbele. Ik heb een stevige fiets, tweedehands, slechts 700 euro, compleet met grote fietstassen. Verder heb ik een tent en twee slaapzakken. In Turkije kan het flink koud worden. Ik kook met een benzinebrander. Benzine is makkelijker verkrijgbaar dan gas. Uiteraard heb ik spullen om de fiets te repareren, zoals extra binnenbandjes.'

### Begin augustus, Sarajevo (Bosnië-Herzegovina), 3200 kilometer

'Je fietst door schitterende natuur en ontmoet heel veel toffe mensen. Ik ben door Duitsland, Polen, Tsjechië, Oostenrijk, Slowakije, Hongarije, Servië, Bosnië, Montenegro, Kosovo, Macedonië, Bulgarije en Turkije gefietst. In Europa en Turkije heb ik heel veel in de natuur gekampeerd. En ook

slaap ik via Couchsurfing en de speciale fietsreiziger-app WarmShowers bij mensen thuis. Het gebeurt ook dat ik spontaan word uitgenodigd. Er is veel gastvrijheid onderweg.'

'Soms is het zwaar. In Sarajevo wilde ik een heuvel op omdat ik nog net de zonsopgang vanaf die plek wilde meepikken. Ik had nog niet gegeten en een paar biertjes op. Door de vermoeidheid zat ik al niet helemaal goed in mijn vel. Onderweg bleek dat er een scheur in mijn frame zat. Toch haalde ik nog net op tijd de top. Het uitzicht was mooi, maar toen ik een foto wilde maken wilde de camera van mijn stokoude telefoon niet aan. Toen heb ik in een soort van moment van *rage* de telefoon op de grond gegooid. Het scherm was kapot.'

'Ik was heel verbaasd en een beetje teleurgesteld in mezelf, want normaal ben ik niet zo. Ik zat er echt even helemaal doorheen. Ik weet nog dat ik mijn ouders belde en snikkend aan de telefoon hing. Ik wist het even allemaal niet meer. 'In Montenegro heb ik een nieuwe telefoon gekocht. Ik blij, maar later had ik weer pech: toen ik mijn 26e verjaardag vierde op een plein in Istanbul is-ie gepikt. Even heb ik gedacht: oké, nu is het genoeg. Maar uiteindelijk besloot ik toch door te gaan en heb ik maar weer een nieuwe telefoon gekocht.'

### Begin oktober, Eğirdir (Turkije), ruim 5000 kilometer

'Ik zette een filmpje op Instagram terwijl ik een ambulance word ingedragen met een brace om mijn nek. Toen ik met een flinke snelheid een

heuvel afreed in Turkije, vloog er een insect in mijn oor. Ik dacht dat het een wesp was, en omdat ik als kind een keer in mijn oor gestoken ben, raakte ik in paniek.'

'Toen het beestje er niet uit kwam, remde ik keihard en sprong van mijn fiets. Maar ik had nog te veel snelheid, viel en kwam slecht neer op mijn voet. Ik dacht meteen dat hij gebroken was. Het zwol ook meteen op.'

'Met mijn voet is het goed afgelopen. Ik dacht eerst dat ie gebroken was en dat zou einde reis betekenen, maar dat bleek niet zo te zijn. Hij was zwaar gekneusd. Met mijn nek was - ondanks de brace - niets aan de hand. Ik was op pad met Birgit, een Duitse vrouw, die een hotelletje voor mij heeft geregeld. Daar ben ik drie dagen met mijn voet omhoog blijven liggen. Na een week ben ik weer echt gaan fietsen. Lopen deed nog pijn, maar fietsen ging best goed.'

### 30 november, Shiraz (Iran), 7550 kilometer afgelegd

'Het was geen probleem om de grens met Iran over te komen. Ik werd meteen bij mensen thuis uitgenodigd voor thee en lunch: een mooi welkom. We communiceerden met handen en voeten.'

'Ik zit nu in een hostel in Shiraz en blijf in Iran reizen. De planning is dat ik voor kerst terugvlieg naar Nederland. Van de toegenomen internationale spanningen merk je niet veel. Toen ik bij iemand thuis was, zag ik op tv beelden van inslaande raketten. Meer krijg je er niet van mee. Mensen leiden gewoon hun leven.'

'Eerst volgde ik de hoofdweg, maar die werd wat saai. Toen ik zag dat er ook een andere route was, hoorde ik: "Nee, die moet je niet nemen, want die is moeilijk begaanbaar." Maar toen ik daar uiteindelijk was, leek het best een mooi weggetje met goed asfalt en dacht ik: oh chill, ik doe het gewoon.'

'Uiteindelijk hield dat asfalt op en werd het een soort grindpaadje door de bergen. De natuur was heel mooi, dun bevolkt landschap met af en toe een dorpie. Ik had het best naar mijn zin, maar dacht wel: oeh, dit is wel Iran, ik heb geen idee waar ik straks kan slapen. Dan maar kamperen. 'Aan het einde van de middag, kwam ik wat meiden tegen die heel geïnteresseerd waren in wat ik aan het doen was. Ze stonden erop dat ik met ze meeding naar hun dorpie.'

'Het was een ieniemienie dorpie, aan het einde van een doodlopende weg en honderd jaar terug in de tijd. Ik had echt het gevoel dat daar nooit buitenlanders zijn geweest. Het halve dorp stond om me heen. Ik heb in de moskee geslapen waar de imam me eten en thee gaf. Dat was een heel bijzondere ervaring.'

> Volg de fietstocht van Jippe via zijn Instagram-account @jippewitteveen

# Rusland kan niet zonder onderdrukking

Sinds Poetin aan de macht is, groeide het aantal Russische politiek gevangenen van één tot 1500, aldus André Gerrits. Hij spreekt maandag over de manier waarop het regime afrekenet met tegenstanders. 'Twintig jaar geleden dachten we nog dat mensenrechten een universele wens waren.'

DOOR MARCIËLLE VAN DER KRAAN  
FOTO MARKUS SCHWEIZER

**A**ls je van politieke tegenstanders af wilt komen, kun je drie dingen doen', legt André Gerrits uit. 'Je kunt ze om het leven brengen, in een kerker gooien of het land uitzetten.' De hoogleraar international studies and global politics en vice-voorzitter van Amnesty International geeft maandag een Studium Generale-lezing over de lange traditie die Rusland kent als het gaat om het uitschakelen van politieke tegenstanders.

Al vanaf de zestiende eeuw worden tegenstanders van het regime naar de wildernis van Siberië gestuurd. 'Dat is begonnen onder Ivan de Verschrikkelijke en gaat eigenlijk tot op de dag van vandaag nog door. Politiek gevangenschap blijft een permanent aspect van de Russische politiek.'

De opkomst ervan ging gepaard met de kolonisatie van Siberië. 'De tsaren vonden dat daar cultuur en ontwikkeling moesten worden gebracht. Er trokken sowieso honderdduizenden Russen die kant op, maar ze stuurden er ook de gevangenen naartoe met het idee dat zij daar het land zouden opbouwen.'

Deze ontwikkeling is niet alleen in Rusland te zien. 'Kijk eens naar Engeland, de bakermat van onze parlementaire democratie, waar ballingschap een tamelijk ingeburgerd fenomeen was. Eeuwenlang heeft Engeland criminele types op de boot naar Australië gezet. Vandaar dat ze daar nog met zo'n boefachtig dialect spreken. Het bijzondere aan Rusland op dit vlak is de omvang waarin dit gebeurde en nog steeds gebeurt, de lange duur van deze traditie en de bestemming waar veel politiek gevangenen naartoe gestuurd worden, namelijk Siberië.'

Het aantal politiek gevangenen bereikte een hoogtepunt in de tijd dat Jozef Stalin (1878-1953) de macht had over de Sovjet-Unie. 'Mensen hoopten zelf buiten schot te blijven door anderen aan te geven als "vijanden van het volk". Dat systeem sloeg op hol, daar zijn miljoenen mensen in meegezogen.'

'In die tijd kon je nauwelijks spreken van een normale juridische procedure. Mensen werden vaak al na een heel korte aanklacht en een bijeenkomst van een half uurtje schuldig bevonden. Als ze mazzel hadden, werden ze niet onmiddellijk ter dood gebracht, maar gedepoteerd.'

'Nu zijn de processen uitgebreider, hoewel de uitkomst bijna altijd van tevoren vaststaat. Het Russische strafrecht volgt in extreme mate wat de officier van justitie beweert. In Rusland wordt de rechterlijke macht niet als een volledig onafhankelijke macht gezien. In feite ziet de rechter zich als een verlengstuk van de overheid.'

Wel wordt - net als in Stalins tijd - de Russische bevolking constant bedolven onder propaganda en zoekt de overheid ook nog steeds actief naar mensen die mogelijk kritische standpunten innemen. 'Pas geleden is een kinderrarts veroordeeld tot vijf en een half jaar gevangenisstraf omdat zij iets denigrerends zou hebben gezegd over de oorlogsvoering in Oekraïne. Ze werd aangeklaagd door een andere vrouw en de rechter heeft dat in belangrijke mate gevolgd.'

'De grenzen van wat mensen kunnen doen worden door



Replica van de cel waarin Aleksej Navalny werd vastgehouden op de Place des Nations in Genève, tegenover het kantoor van de Verenigde Naties

de oorlog in Oekraïne steeds beperkter. Het is in Rusland al verboden om zelfs over oorlog te spreken. Mensen zijn veroordeeld omdat ze met een leeg, wit plakkaat demonstreerden. Hoewel daar helemaal niks op stond, wordt het toch gezien als een ondermijning van de staat. Mensen zijn gevangengezet omdat ze überhaupt aan demonstraties hadden deelgenomen, zonder dat ze daarbij geweld gebruikten.

'En iemand als Aleksej Navalny, die natuurlijk het boegbeeld was van de oppositie tegen Poetin en zijn regime, kreeg de ene na de andere strafverlenging aan zijn broek. Dat heeft hij uiteindelijk niet overleefd.' Ook Navalny werd naar Siberië gestuurd. 'Je moet je eigenlijk een soort gevangenis voorstellen in een tamelijk onaangenaam oord, soms zelfs boven de poolcirkel. Waar de levensomstandigheden slecht zijn, je helemaal bent overgeleverd aan de willekeur van de gevangengebewaarders en je op geen enkel recht beroep kunt doen.'

Gerrits schat dat er nu vijftienhonderd politiek gevangenen in Rusland vastzitten. 'Toen Poetin aan de macht

kwam in 2000, was dat er slechts één. Hij heeft een oude gewoonte opgepakt. Sterker nog, onder Poetin is het weer veel omvangrijker geworden dan het in vorige decennia was.'

Hoe kan het dat deze traditie in Rusland voort blijft bestaan? 'Rusland is er nooit in geslaagd een stabiele democratische orde op te bouwen. Aan de vooravond van de Eerste Wereldoorlog en onder Gorbatsjov en Jeltsin, rond het einde van de Koude Oorlog, heeft Rusland geprobeerd een modern democratisch bestel op te zetten, maar daar heeft Poetin een einde aan gemaakt.'

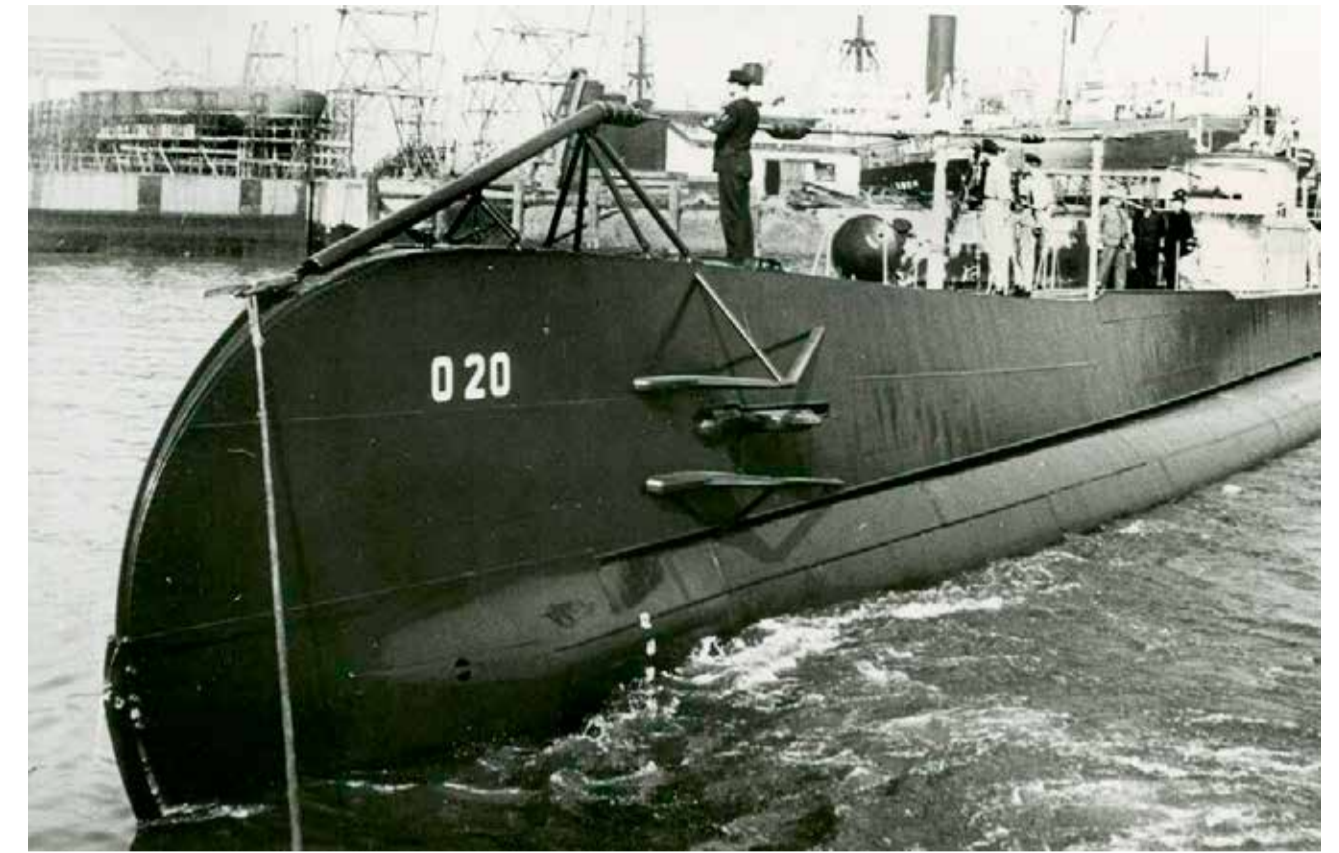
Wel zijn de restanten van de democratische hervormingen nog terug te zien. 'Poetin organiseert bijvoorbeeld iedere keer verkiezingen om telkens herkozen te worden. Dat hoeft hij niet te doen.'

Gerrits vindt het van belang om, juist nu, aandacht te besteden aan dit soort onderwerpen. 'We hebben nu te maken met meer politiek gevangenen en meer ondermijning van de democratie dan twintig jaar geleden. Toen dachten we nog dat de democratiseringsgolf onomkeer-

baar was en mensenrechten een universele wens zouden zijn, maar nu blijkt dat toch niet het geval. Hier is niet onmiddellijk sprake van politieke onderdrukking, maar wel van politieke polarisatie en ongelijkheid. Dat kunnen allemaal voedingsbodems zijn voor de ondermijning van onze democratische rechtsstaat.'

In Rusland verwacht de hoogleraar binnenkort geen verandering. 'Rusland is bijna altijd een autoritair, dictatoriaal land geweest. Rusland kan klaarblijkelijk niet anders bestaan dan op basis van politieke onderdrukking. Ik ben historicus en kan zeker niet in de toekomst kijken, maar er zijn weinig redenen om te veronderstellen dat Ruslands politieke bestel op korte termijn zal veranderen.'

**André Gerrits, Rusland: Een traditie van politieke gevangenschap**, onderdeel van een reeks lezingen van Studium Generale over politiek gevangenschap in het Nationaal Monument Oranjehotel, gratis toegang, aanmelden verplicht, 9 december, 19:00-20:30 uur



## De O20 lag nog steeds op de plek waar hij verging

Tijdens de Tweede Wereldoorlog bracht Japan de Nederlandse onderzeeboot Hr. Ms. O20 tot zinken. Archeologen wisten het schip te vinden, tot geruststelling van nabestaanden. Want veel oorlogsgraven worden geschonden. 'China ziet dat als het mijnen van grondstoffen.'

DOOR MARCIËLLE VAN DER KRAAN  
FOTO KONINKLIJKE MARINE

'Abandon ship', klinkt het 7 december 1941 aan boord van de Nederlandse onderzeeboot Hr. Ms. O20. Japanse vliegtuigen hebben twee dieptebommen op de onderzeeër laten vallen, waarna het schip ook nog wordt aangevallen door torpedobootjagers. Zeven bemanningsleden van de O20 overleefden de aanval niet, mogelijk omdat ze vastzaten in de machinekamer. De 26-jarige Daniël Los, die daar ook werkt, lukt het wel om te ontsnappen en belandt samen met 32 andere bemanningsleden in de Zuid-Chinese Zee, vlakbij de kust van Maleisië.

'Ze hebben daar een hele dag rondgedobberd voor ze uit het water werden gevestig', vertelt Floris Mein, Los' kleinzoon, die uit nieuwsgierigheid naar het verleden van zijn opa het Nationaal Archief in is gedoken. 'Het heeft maar een haar gescheeld of mijn opa's hele nageslacht van veertig kinderen en kleinkinderen had nooit bestaan. Dan was ik er dus niet geweest.' Veel wist Mein niet over de gebeurtenissen, zijn opa sprak er niet graag over. 'Mijn neefje wilde ooit nog een schoolwerkstuk over mijn opa's verleden schrijven, maar mijn opa zei dan: "Het is niet belangrijk om daarover te praten".'

Wel weet de familie dat Los vier jaar lang als krijgsgevangene in een jappenkamp in Niigata heeft gezeten. 'We hebben ondertekende documenten van hem gevonden waarin hij verklaart te zullen meewerken en niet zal proberen te ontsnappen. Of dat te pijnlijk voor hem was om erover te praten, zullen we nooit weten. Maar je hoeft maar te googelen om te zien dat de mensen die uit zo'n kamp kwamen er fysiek en mentaal niet heel goed aan toe waren.'

Tijdens het googelen vond hij foto's van het desbetreffende jappenkamp. 'Ze zijn van heel slechte kwaliteit, maar van een van de mannen op een foto uit 1943 hebben we het vermoeden dat het mijn opa is.'

Mein, die zelf net als veel familieleden bij Defensie werkt, vindt het 'super indrukwekkend' om nu jaren later steeds meer over zijn voorgeslacht te leren. 'In september 1945 is hij door de Amerikaanse marine gered en naar San Francisco gevaren. Een jaar

later keerde hij terug naar Nederland en trouwde hij met mijn oma. Ze hadden elkaar al vijf jaar niet gesproken en desondanks heeft mijn oma al die tijd op hem gewacht. Omdat ze niet wisten waar hij was, is hij zelfs ooit administratief dood verklaard.' Daniël Los overlijdt in 1992 op 77-jarige leeftijd, Mein was toen twaalf jaar oud.

Afgelopen zomer is de O20 gevonden, door een team van Martijn Manders, maritiem archeoloog bij de Rijksdienst van het Cultureel Erfgoed en hoogleraar aan de Universiteit Leiden. Dat is niet vanzelfsprekend, want tijdens dezelfde expeditie bleek een andere onderzeeboot illegaal te zijn geborgen. Ook bij een eerder onderzoek in 2019 naar twee onderzeeërs, bleken die helaas te zijn verdwenen.

'De verhalen dat schepen verdwijnen deden al langer de ronde', vertelt Manders. 'Daarom zijn we deze zomer gaan zoeken, want het zijn oorlogsgraven en daar voelen wij ons verantwoordelijk voor.'

Het ijzer van de onderzeeboten is veel waard en daardoor erg gewild. 'Het ijzer is geproduceerd voor de eerste atoomtesten van 1945, waardoor het niet is blootgesteld aan radioactiviteit en dus een lage achtergrondstraling heeft. Al het ijzer, waar ook ter wereld, is na de eerste atoomtesten besmet geraakt.'

Wie de schepen illegaal bergt, is niet met zekerheid te zeggen. 'Maar we hebben een vermoeden dat het om aan China geredeerde schepen gaat. De dag dat wij vertrokken uit Maleisië, is er zo'n schip dat illegaal aan het bergen was aangehouden. China ziet dit als het mijnen van grondstoffen, maar internationaal zijn er veel landen die dit verfoeien. Het zijn oorlogsgraven, maar er is geen internationaal wetboek dat ze beschermt. Er zijn wel afspraken en reglementen over, maar die kunnen landen helaas negeren.'

Daarbij zijn er al langer spanningen rondom de Zuid-Chinese Zee. 'China claimt grote delen van de zee, maar Vietnam, de Filipijnen, Indonesië en Maleisië zijn het daar niet mee eens. Er is veel discussie over van wie wat is. Continu verschijnen er nieuwe militaire bases om zo aanspraak te kunnen maken op bepaalde gebieden.'

Het duurde vijf jaar voor Manders' tweede expeditie van start ging. 'Je kunt niet zomaar gaan duiken. Het kost heel veel organisatie en overleg om zo iets te mogen ondernemen. Samen met het Nederlandse ministerie van Defensie en de Maleisische overheid hebben we het nu toch voor elkaar gekregen.'

Hoe zijn de oorlogsgraven te beschermen? 'Dat zijn we nu aan het uitzoeken samen met Maleisië. We kunnen bijvoorbeeld monitoren met satellieten, of het ijzer forensisch markeren, zodat we het toch kunnen opsporen als het van de zeebodem verdwijnt. Maar dan ben je eigenlijk al te laat. We willen het liefst dat het wrak van de O20 als graf onberoerd blijft.'

Mein is blij dat de onderzeeër van zijn opa onaangetast is gebleven. 'Dat is de plek waar alles is gebeurd. Toen ik hoorde dat het nog steeds op dezelfde locatie ligt, maakte dat wel indruk.'

# Waarom mogen wij niet meepraten?



Ze moeten met lede ogen aanzien hoe de toekomst van hun opleidingen op het spel staat, schrijven studenten **Koen Klein, Annelies van Heemst** en **Elsemiek Rus**. Aangezien niemand hen om hun mening vraagt, geven ze die nu zelf maar.

Ongelof, verontwaardiging, verwarring. De schokgolf na het nieuws over de bezuinigingen ('Geesteswetenschappen op de schop', *Mare* 6, 16 oktober) veroorzaakte deze reacties van studenten, docenten en alumni. Een oproep tot transparantie en de strijdvarende brandbrief voor unica volgden, alsook terechte kritiek op het rendementsdenken dat over onze kleine studies werd uitgestort: waarom kon er voor spijlinterneerw gebouwen en beveiliging creatief geschoven worden bij de begroting maar was hier voor deze studies geen mogelijkheid toe? En toen: het verlossende woord: 'Hoe beter we kunnen beschermen wat we hebben, hoe beter het is', zei decaan Mark Rutgers namens het faculteitsbestuur ('Alsnog inspraak over bezuinigingen bij Geesteswetenschappen', *Mare* 10, 20 november). En toch, toch mist er iets. Wat er ontbreekt in het gesprek over bezuinigingen is de inspraak van de student. Er is vanuit de universiteit een heel sterk eenrichtingsverkeer: dat bleek in het bijzonder in de mails die studenten ontvingen over de bezuinigingen. Uit al-

heid in deze zaak geboden. Waarom worden we niet meegenomen in de overwegingen? Is het niet tijd voor het faculteitsbestuur om, op een niet betuttelende toon, openheid van zaken richting alle studenten te geven en onze stem ook de ruimte te geven? Omdat niemand ons iets vraagt, willen we alvast zelf een voorzet te doen en onze studentenstem laten horen. Dit als wijze van dialoog op de berichten vanuit de universiteit. Annelies (African Studies): 'Het was een hele klap toen ik in oktober hoorde dat mijn studie, African Studies, mogelijk geschrapt gaat worden uit het onderwijsaanbod. De onduidelijkheid die daarna volgde over het voortbestaan van zowel bachelor- als masterstudies heeft weerslag op de toekomstzekerheid van mij en mijn medestudenten. 'Ik heb African Studies gekozen vanwege de multidisciplinaire benadering van het continent waar we vaak meer over, dan mee praten. We leven in een tijdperk van globalisatie: we hebben steeds meer contact met iedereen over de hele wereld, maar vergeten vaak dat taalkundige, historische, politieke en culturele contexten anders zijn dan onze Europese. In mijn studie proberen we deze contexten te begrij-

*'Het is tijd om, op niet-betuttelende toon, openheid van zaken te geven'*

pen. Het leren van een taal, Swahili, is daarbij van onschatbare waarde. 'Onze studie in de huidige vorm is nog jong, net als de samenwerkingen met universiteiten in Afrika. Maar juist als zelfstandige studie is dit vakgebied enorm belangrijk omdat het gaat om behoud van expertise. Als we opgaan in international studies bestaat daarvoor geen enkele garantie. Dat de studie Engelstalig is geworden, heeft niet alleen de mogelijkheid tot verrijkende contacten met internationale medestudenten toegevoegd, maar maakt ook dat we uniek zijn in Europa. Door de bezuinigingsplannen wordt deze studie in de kiem gesmoord. Ik vind het jammer dat de universiteit zo makkelijk met de politieke winden meewaait tegen specialistische kennis en tegen internationale studenten.' Elsemiek (student Koreastudies): 'Volgens de bezuinigingsplannen zou de zelfstandige bachelor Koreastudies moeten gaan integreren met Japanstudies, Chinastudies en Zuid- en Zuidoost-Aziëstudies tot één grote bachelor Aziëstudies. Natuurlijk is een bredere samenwerking alleen maar toe te juichen, maar de manier waarop dit moet gaan gebeuren is verre van ideaal. 'Met de bezuinigingen in het verschieft staan talloze specialisaties op het spel waar we ons als universiteit én als studenten juist mee kunnen onderscheiden. Door het afschaffen van vakken elimineer je de kans op innovatief onderzoek in weinig belichte gebieden en krijgen studenten minder kansen om zich hierin te ontwikkelen terwijl we zulke brede en uiteenlopende interesses hebben. 'Ik geniet zelf ontzettend van het taalkundige aspect, maar ik ken veel studiegenoten die zich richten op bijvoorbeeld Koreaans feminisme, urban studies, Noord-Korea en nog talloze andere onderdelen van de complexe Koreaanse samenleving en geschiedenis. Een gefuseerde bachelor Aziëstudies gaat ten koste van grondige specialisatie en kritische reflectie binnen het vakgebied. Zeker gezien de recente politieke en internationale spanningen in Noord- en Zuid-Korea zou het waanzin zijn om te korten op gespecialiseerde vakgebieden, want dat hebben we juist nu hard nodig. Koen (geschiedenisstudent): 'Momenteel bestaat er voor mij nog de mogelijkheid om breder te kijken dan mijn eigen studie. Juist doordat ik medestudenten en docenten ontmoet uit andere vakgebieden zie ik bredere perspectieven en word ik een betere wetenschapper. Met de bezuinigingen vrees ik dat deze belangrijke vakgebieden verdwijnen onder een grote paraplu, opgebroken en versnipperd. Richtingen als (oude) Midden-Oostenstudies, African Studies en Latin American Studies zijn zo belangrijk voor de brede geesteswetenschapper. En wat wil je dan van de universiteit na de bezuinigingen overhouden? Ik mis daarover duidelijkheid.' Dat er geen *quick fix* bestaat voor de bezuinigingen is ondertussen wel duidelijk. Maar neem ons als studenten serieus, betrek iedereen actief, geef ons een duidelijke plek aan de tafel. Dit is dan ook onze directe oproep aan het bestuur, zowel dat van de faculteit als dat van de hele universiteit. En vertel ons niet langer: 'Blijf maar stil, we regelen dit wel.'

**Koen Klein** (geschiedenis), **Annelies van Heemst** (African Studies) en **Elsemiek Rus** (Koreastudies)

Wordt u ook gek van Eppo Bruins? Al wekenlang stamelt de minister van Onderwijs met de nederigheid van een net niet weggepeste leraar maatschappijleer dat hij het ook zo vreselijk vindt wat de wetenschap wordt aangedaan door het beleid waarvoor hij zelf (Eppo Egbert Willem Bruins dus) verantwoordelijk is. 'Ik begrijp alle studenten en docenten', zegt hij dan met een uitgestreken gezicht: 'Ik ben niet blind voor de zorgen. Ik voel de pijn.' Tegelijkertijd blijft hij als een steenezel op standje repeat eindeloos de zogenaamde noodzaak van zijn fatale bezuinigingen herhalen: 'Elke cent in deze begroting staat op de juiste plaats.' Tsja: niet blind misschien, maar wel stokdoof. Kennelijk kan een machtige rasoportunist zo naar het pluche smachten dat hij er werkelijk alles voor over heeft om maar minister te mogen worden, óók als hij daarvoor drie keer van partij naar partij moet hoppen (CDA, CU, NSC) en zélf als hij de sector waarin hij zelf groot is geworden naar de vaantjes moet helpen. Toch maar mooi Vak K gehaald, cv compleet, mission accomplished, lekker gewerkt pik!

## #framingblaming: waarom het (volgens bestuurders) allemaal onze schuld is



Wat je daar ook allemaal van kunt vinden en hoe gekmakend het begrotingsdebat ook verliep, er was één ding wat de minister niet deed: anderen de schuld geven. En precies dat laatste deed de Leidse universiteit vorige week wél, zelfs twee keer in 48 uur. In beide gevallen was er iets vreselijks gebeurd waarbij uitgerekend degenen die het hoogst in de boom zaten uit alle macht schreeuwden dat zij er juist HELEMAAL NIETS aan konden doen. Het kwam allemaal door de boze buitenwereld. Wie was de boosdoener? De butler met de kandelaar in de wijnkelder? Bijna goed: het was de boodschapper. Wij waren het. *Mare*. Het begon op dinsdag met een afscheidinterview van de vertrekkende vice-collegevoorzitter Martijn Ridderbos. Op de site van de universiteit blekte hij behalve op zijn *guilty pleasure* (ABBA!) ook terug op #cameragate. Citaat: 'Niet alles ging van een leien dakje, er waren ook hoofdpijndosiers. "Verschrikkelijk" vond hij bijvoorbeeld de framing van de camera's die alleen werden opgehangen om mensen te tellen in gebouwen, in de covid-periode en daarna. "Die dingen konden inderdaad meer, maar die functies stonden uit. Toch zijn ze ondanks verbeteringen en lang praten niet geaccepteerd door de gemeenschap en definitief verwijderd." Framing joh? Echt? Als bestuurders het F-woord gebruiken moet je altijd waakzaam zijn: in die gevallen is #framing namelijk bijna altijd #framingblaming. Zo ook hier, daar gaan we. Ten eerste waren zowel de beveiliging als de juridische voorwaarden van de camera's aanvankelijk niet op orde. Ten tweede stonden sommige extra functies in het begin niet uit. Ten derde is de enige voor de hand liggende vraag die tijdens #cameragate voortdurend is gesteld nooit beantwoord: waarom zou je zoveel geld verkristen aan slimme spyware (371 camera's à €600, exclusief software) met talloze ingenieuze eigenschappen die je niet wilt gebruiken? En ten vierde was het uitgerekend

Ridderbos die uitblonk in (sorry!) framing toen hij in de universiteitsraad begon te prutelen over 'onterechte ophef door onjuiste berichtgeving', waarvoor hij overigens later door de raad op de vingers werd getikt. Wat dat betreft is zijn duiding in hetzelfde afscheidinterview over de verhouding tussen de academie en samenleving onbedoeld autobiografisch: 'Een universiteit is gebaseerd op kennis, op feiten en objectieve data. Het gaat ons om de waarheid, om het gesprek, het debat en om de verbinding. Maar met leugens kun je tegenwoordig ook politiek bedrijven.' Dat geldt dus jammer genoeg ook voor bange bestuurders die zodra ze onder vuur komen te liggen de boodschapper de schuld geven. Twee dagen later was het weer raak. Een van onze redacteuren had namelijk – hou je vast – een begroting gelezen die naar de universiteitsraad was gestuurd. Daarin stond dat er bij de faculteit Geesteswetenschappen de komende vijf jaar 144 fte verdwijnen, wat hij vervolgens opschreef. En Wat Er Toen Gebeurde Zal Je Verbazen. Paniek! Dat bericht klopt niet, reageerde de afdeling communicatie, die de bewuste begroting overigens niet had gelezen, maar alsnog bij hetzelfde standpunt bleef nadat de redacteur in kwestie die vriendelijk had toegezonden (*you're welcome* <3>). Op hetzelfde moment begon het voltallige faculteitsbestuur een verontwaardigde mail te tikken aan alle medewerkers waarin het – oh ironie – waarschuwde voor de cijfers uit de eigen begroting: 'De genoemde getallen geven een onjuist beeld van de situatie.' En: 'Als faculteitsbestuur zijn we uitermate ongelukkig met deze publicatie, omdat dit extra onrust veroorzaakt in deze toch al onzekere tijden.' (Tip: lever dan een andere begroting in!) Het bestuur schreef te 'begrijpen dat het bericht in de *Mare* als een schok kan komen' en te 'hopen jullie zorgen met deze nuancing weg te kunnen nemen.' De nuancing luide: door verschillende geldstromen, natuurlijk verloop, tijdelijke contracten en ziektevervangingen was het 'niet juist om het verschil van 144 fte (tussen 820 en 676 fte) gelijk te stellen aan ontslagen of bezuinigingen'. Alleen dan toch even een nuancing bij de nuancing: *Mare* repte nergens over 'ontslagen' maar slechts over 'verdwenen banen' – waarvan bijvoorbeeld sprake is als een faculteitsbestuur besluit posities van tijdelijke werknemers of vertrokken pensionado's niet op te volgen. In iedere begroting betekent zo'n beslissing: weg = weg. Geschrapte banen komen nooit terug, ongeacht welke geldstromen, maanstralen, meteorietenregens of aardstralen je er in quasi-geruststellende, vingerwijzende en *blaming-the-messenger*-mails aan de haren probeert bij te slepen. Ook voor geesteswetenschappers geldt altijd en overal: 820 - 676 = 144. (Tip: don't blame the messenger, blame the math!) Aan de andere kant: het is natuurlijk altijd fijn als bestuurders al hun onderdanen expliciet op onze journalistiek wijzen. Daar doen we het allemaal voor! En geheel volgens het principe 'voor wat, hoort wat' doen we er deze factcheck gratis bij! (*you're welcome* <3>)

Alleen als Morpheus durft de Amsterdamse muzikant Martijn Verhagen zijn ware gevoelens te delen. Op 7 december staat hij in de Nobel. 'Ik hou dingen heel erg in mezelf, het komt pas naar buiten als ik muziek maak.'

DOOR ELSE VAN DER STEEG  
FOTO ZAHRA REIJS

# Eerlijker dan ik



'Ik kan mijzelf beschermen met een laagje mysterie'

**M**orpheus is de Griekse god van de dromen. Veel inspiratie van mijn liedjes komt uit dromen of dagdromen. Maar Morpheus is ook een wereldje om mijn liedjes heen waardoor ik mijzelf kan beschermen met een laagje mysterie. Het voelt alsof ik me kan bewaken daarvoor, maar wel eerlijk kan blijven in mijn muziek.

'Als ik mezelf te veel zou laten zien als Martijn, zou ik het moeilijker vinden om eerlijk te zijn in mijn liedjes, dan voel ik me heel erg naakt. Als Morpheus mag ik dingen uitvergroten en zijn wie ik in het dagelijks leven niet kan zijn. Zo kan ik echt uit mijn comfortzone gaan.'

'Ik draag een pak op het podium waardoor mijn schouders breder lijken. Er is een felle spotlight op me gericht, dan ben ik echt Morpheus, even niet Martijn.'

'Iedereen heeft gevoelens die hij of zij niet uitsprekt. Ik zelf ook. In 'Pearl' zing ik daarover. Vanbinnen ervaar ik heel andere dingen dan wat ik met de buitenwereld deel. Je "pearl" is het ding in je dat je probeert te bewaken, dat je niet deelt omdat je dan heel fragiel overkomt. Als mensen dat wel durven, is dat een *superpower*; daar heb ik heel veel respect voor. Ik hou dingen heel erg in mezelf, het komt pas naar buiten als ik muziek maak.'

In 2023 kwam zijn eerste EP *Morphosis* uit, sindsdien is Verhagen constant bezig met muziek maken.

'Ik maakte altijd al wel muziek voor mezelf, als een dagboek dat ik niet wilde delen. Toen mijn moeder overleed, voelde ik zo'n urgentie om erover te schrijven. Mijn gevoelens omzetten in een liedje was makkelijker dan het bespreken met vrienden. Ik had het gevoel: ik moet een capsule maken van deze rouwperiodes, dan kan ik het een plek geven.'

'Mijn vriend zei toen: deze muziek moet je ook met andere mensen delen, ze kunnen zich hierin herkennen. Het kan anderen ook een bevrijdend gevoel geven.'

Sommige nummers gaan duidelijk over die rouw. 'You never meant to take the smile from my face', zingt hij in het nummer 'Gold'; 'But since you've been away I've been stuck in my mind.' 'Het is een doorlopend thema. Als je iets verdrietigs meemaakt, word je een ander mens. Maar dat hoeft niet iets negatiefs te zijn: het kan ook motivatie geven om de beste versie van jezelf te zijn.'

Op zijn tweede EP, *The Ascent*, bouwt hij hierop voort. 'Ik heb met de rouw gedeald en dat blijft bij me, maar nu ga ik kijken hoe ik doorga. Ik onderzoek de gedachte: blijkbaar zijn we als mens veerkrachtiger dan we denken. Dat geeft me in de muziek een impuls om ritmischer te zijn, uptempo te gaan, meer te bewegen. Ik kom weer omhoog, het voelt echt als een *ascent*, een opgang.'

Morpheus laat zich graag inspireren door ongewone klanken. 'Als ik iets vreemds hoor, maakt me dat wel nieuwsgierig. Ik probeer geluiden op te nemen die ik dagelijks tegenkom: het gekraak van de speaker bij een tram. Voetstappen. Dan denk ik: in een lied zou dit met een andere pitch klinken als een beat. Dan voelt het alsof de nummers wat meer tot leven komen.'

'Het fascineert me hoe je dingen die je niet goed begrijpt in een andere context kan plaatsen, om ze beter te snappen. De laatste jaren ben ik geïnspireerd door Björk, die muziek maakt geïnspireerd door natuur en technologie. Dat zijn ook dingen die intuïtief niet bij elkaar horen. Maar zij combineert ze juist, dat inspireert me.'

'Ik ben nu aan het bedenken welke "capsule" ik wil creëren voor mijn debuutalbum. Ik wil dat het muziek wordt die mensen herenigt. Vroeger gingen mensen bijvoorbeeld allemaal naar de kerk, die saamhorigheid hebben we nu niet meer. Ik stel mezelf nu de vraag: "Hoe zou muziek ervoor kunnen zorgen dat mensen elkaar weer aankijken?"'

Het nummer 'The Sunrise' op zijn nieuwste EP, zinspeelt hier al op. 'Na iedere donkere nacht komt de zon op. Mensen vinden verbinding in het gevoel dat er hoop is op een zonnige toekomst. Dat willen we allemaal: weer de zon op ons gezicht. Tijdens deze tour sluit ik mijn set af met dat nummer. Altijd als ik het speel, zie ik in de ogen van het publiek een soort strijdlust. Ik wil dat mensen met een betoverd gevoel naar huis gaan.'

Morpheus. Nobel, 7 december 19.00, €14

## MARETJES

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via [redactie@mare.leidenuniv.nl](mailto:redactie@mare.leidenuniv.nl) uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van €4.500 te boven gaan

\*\*Rekenen mbo-opleiding verzorging, Leiden-Zuid, \*6 leerlingen basisonderwijs, van wie één met dyslexie. \*Ook hulp gevraagd bij organisatie van de bijles, één of twee middagen per week. Onderwijswinkel Arubapad 2 (Het Gebouw), ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: [hdekoomen@owwleiden.nl](mailto:hdekoomen@owwleiden.nl)

**Doe meer met je kennis!** Vrijwilligers gezocht voor één uur per week **bijles en huiswerkbegeleiding** op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord, basisonderwijs**, 20 leerlingen. Groep 4 t/m 9. **Voortgezet onderwijs:** \*Engels, 3 mbo. \*Wiskunde, economie, 4 vwo. \*Nederlands, brugklas mavo-havo. \*Rekenen, vso Waterland. \*Nederlands, 4 havo.

**Maretjes-extra** zijn bedoeld voor semi- commerciële instanties. De prijs voor een Maretje-extra is €23,- incl. btw voor elke vijftiendertig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet b.v., Wateringweg 129, 2031 EG Haarlem, | +31 (0)23-5714745, [info@bureauvanvliet.com](mailto:info@bureauvanvliet.com)

## COLOFON

**Mare:** Rapenburg 38, 2311 EX Leiden  
Postbus 9500 2300 RA Leiden  
Telefoon 071-527 7272  
E-mail [redactie@mare.leidenuniv.nl](mailto:redactie@mare.leidenuniv.nl)  
Website [mareonline.nl](http://mareonline.nl)  
Twitter [@weekbladmare](https://twitter.com/weekbladmare)  
Mastodon [@weekbladmare](https://mastodon.online/@weekbladmare)  
Instagram [weekbladmare](https://www.instagram.com/weekbladmare)  
Facebook: Leids Universitair Weekblad Mare  
De redactie is op vrijdag gesloten.  
Oplage circa 5.000

[s.pvan.loosbroek@mare.leidenuniv.nl](mailto:s.pvan.loosbroek@mare.leidenuniv.nl)  
Mark Reid  
[m.a.reid@mare.leidenuniv.nl](mailto:m.a.reid@mare.leidenuniv.nl)  
Else van der Steeg  
[e.h.van.der.steeg@mare.leidenuniv.nl](mailto:e.h.van.der.steeg@mare.leidenuniv.nl)  
Dallyce Vetter (stagiair)

**Drukker:** Rodi Rotatiedruk,  
Broek op Langedijk

**Advertenties:**  
Bureau van Vliet b.v.  
Wateringweg 129,  
2031 EG Haarlem  
Telefoon 023 - 571 47 45  
E-mail [sales@bureauvanvliet.com](mailto:sales@bureauvanvliet.com)  
[bureauvanvliet.com/advertentie/](http://bureauvanvliet.com/advertentie/)  
Weekblad

**Medewerkers:**  
Emiel Beinema | Lente van den Berg  
| Remco Breuker | Lisa Boshuizen |  
Josette Daemen | Lorenzo Gerritsen |  
Mathijs de Jong | Pol Koopman | Henrik  
Laban | Zahra Menguellati

**Hoofredactie:** Frank Provoost  
[frank.provoost@mare.leidenuniv.nl](mailto:frank.provoost@mare.leidenuniv.nl)

**Art direction en vormgeving:**  
Marcel van den Berg, [joostrmarcellis.nl](mailto:joostrmarcellis.nl)

**Redactie:** Vincent Bongers  
[vbongers@mare.leidenuniv.nl](mailto:vbongers@mare.leidenuniv.nl)  
Marcie van der Kraan  
[m.w.s.van.der.kraan@mare.leidenuniv.nl](mailto:m.w.s.van.der.kraan@mare.leidenuniv.nl)  
Sebastiaan van Loosbroek

**Redactieraad:** Kutsal Yesilkagit  
(voorzitter) | Frank Israel (vice-  
voorzitter) | Alexander Pleijter  
(secretaris) | Willem van der Does |  
Annemarie Drahmman | Nour Eldin  
Emara | Rosanne Hertzberger | Zoë  
van Litsenburg | Marten Jesse Pot |  
Hermelijn Smits

**Illustraties:** Bas van der Schot | Silas.nl

Speciaal  
voor de  
Universiteit  
Leiden



Wij zijn de zorgverzekeraar  
voor de Universiteit Leiden!

Jij én je gezinsleden profiteren van:

- Korting op je aanvullende verzekering
- Extra korting bij vrijwillig eigen risico
- Uniek: deel je tandartsvergoeding met je partner
- Speciaal voor jou als werknemer: ruime vergoedingen zonder extra kosten voor o.a. tandarts en fysiotherapie



Bekijk ons ruime aanbod verzekeringen en alle voordelen op [zorgzekerheid.nl/universiteitleiden](https://zorgzekerheid.nl/universiteitleiden)

Overstappen kan tot en met 31 december 2024.







## ‘Sommige Pieten hebben een heel erg Leids accent’

DOOR LISA BOSCHUIZEN  
FOTO MARC DE HAAN

### Welke Piet ben jij in het Huis van Sinterklaas?

‘We hebben wel speciale Pieten, zoals Coole Piet, Love Piet of Muziek-Piet, maar ik heb geen idee wat je moet doen om dat te worden. Dat maakt mij niet uit. Ik doe het gewoon omdat ik het leuk vind. De meesten zijn gewoon Piet.’

‘We hebben ook een Oma Piet, die is er bijna altijd wel. Zij schrijft meestal alle diploma’s.’

‘Wij zijn wel anders dan de Pieten uit het Sinterklaasjournaal. Wij zijn echt Leidse Pietjes. Sommigen hebben wel een heel erg Leids accent moet ik zeggen. Soms zet ik hem zelf ook even op.’

### Hoe word je een Piet? Wat moet je kunnen?

‘Je moet goed luisteren en je moet inschatten waar je het beste kan zijn op welk moment. Maar je moet vooral gewoon veel plezier hebben. Voordat het Huis van Sinterklaas opengaat doen we met zijn allen een dansje en springen we rond om in de rol te komen. Daardoor krijg je echt het gevoel van: oké, vandaag gaan we ertegenaan. We gaan weer lol hebben en kinderen blij maken. ‘De dansjes zijn makkelijk, zodat de kinderen mee kunnen doen. Het is wel fijn om ze goed te kennen, want dan sta je er niet bij alsof je helemaal niks weet.’

### Heb je een grote fantasie?

‘Het helpt heel erg om de fantasie van de kinderen vast te kunnen houden. Het Sinterklaasjournaal gaat soms best wel ver en daar moet je op kunnen inspelen. Je hebt geen vast script en moet soms uit het niets met iets komen. Ik heb ongeveer tien jaar in musicals en op toneel gespeeld en heb daardoor veel ervaring met improvisatie. Dat helpt me om in mijn rol te blijven. Je moet soms heel snel een verhaal bedenken en dan proberen dat de hele dag vast te houden. ‘Afgelopen week kwam in het journaal dat Sinterklaas zijn been had gebroken, maar hier loopt hij natuurlijk gewoon rond en doet hij alles. Toen zei ik snel: “Ja, hij komt net uit het ziekenhuis. Hij kan gewoon weer lopen.”’

### Wat zijn de leukste momenten?

‘Er komen vaak gehandicapte kinderen langs. Zij hebben echt een plekje in mijn hart. We proberen voor iedereen natuurlijk hetzelfde te doen, maar bij hen proberen we toch wel dat extra beetje te doen om ervoor te zorgen dat zij ook een leuke tijd hebben. Je ziet echt dat zij de dag van hun leven hebben. ‘Ik heb zelf een handicap, mijn bindweefsel werkt niet goed. Nu beïnvloedt dat mijn dagelijks leven niet meer zo erg, maar vroeger wel. Ik kon niet naar het Huis van Sinterklaas omdat ik niet mee kon doen aan de activiteiten. ‘Nu doen we het hier heel goed. Aan veel van de activiteiten kunnen alle kinderen meedoen. Sinterklaas loopt vaak even een rondje, zodat ook de kinderen die niet makkelijk op het podium kunnen komen met hem op de foto kunnen. ‘Ik wil niet dat het voor andere kinderen zo is als dat het vroeger voor mij was. Dat ze zich achtergelaten voelen of niet met alles mee kunnen doen.’

COLUMN | MATHIJS DE JONG

## Het Huisspook lag erbij alsof hij een beroerte had gehad



Elk studentenhuis is een soort mini-samenleving. Ga maar na. Ondanks één gemeenschappelijke factor, het ingeschreven staan bij de universiteit of hogeschool, kunnen de verschillen niet groter zijn. Niet alleen de studies, ook de sociale achtergrond, interesses, verenigingen en karakters variëren van huisgenoot tot huisgenoot.

En net als in de grote-mensen-samenleving is het erg makkelijk over de ander te oordelen. Nog makkelijker is het om negatief over de ander te oordelen. En het aller-aller-aller-makkelijkst is om negatief te oordelen over het huisspook.

Voor hen die nooit in een studentenhuis hebben gewoond, of dit niet van plan zijn (die vieze douches vallen best mee): een huisspook is eigenlijk precies wat je je erbij voorstelt. Een huisgenoot die je – net als spoken – nimmer ziet terwijl je niettemin zijn of haar aanwezigheid bemerkt, hetzij in de vorm van een glimp (zelden), hetzij in de vorm van rotzooi (vaak).

Voordat ik in mijn vaste studentenhuis kwam te wonen, huurde ik voor twee maanden een kamer onder. Op de in een plasje vuilnisvocht kriolende maden na, was dit huis perfect: een kamer met balkon met uitzicht op de Rembrandtbrug en leuke huisgenoten. En met al die huisgenoten ging ik met een gepaste vorm van bindingangst – je weet: dit is niet voor altijd – heel leuk om. Behalve dus met Het Huisspook. Over Hem werd veel geoordeeld, vaak negatief. Zo zou hij, naast nooit thuis te zijn, na duizend jaar nog steeds

zijn bachelor niet gehaald hebben, lid zijn bij een illuster dispuut van Quintus, en maaltijden nuttigen die nog smeriger waren dan de brouwsels van *De Griezels*. Zo bestond mijn beeld van Het Huisspook volledig uit de lasterpraatjes van mijn huisgenoten: ik zelf had de beste man nog nooit ontmoet.

Tot op een ochtend. Na mijn ochtenddouche (oké, déze douche was wél zo smerig dat je er vaker uitkwam dan dat je erin ging), liep ik langs de kamer van Het Huisspook. Zijn deur stond op een kier, groot genoeg om hem te zien. Als was hij getroffen door een beroerte, lag hij, volledig jas-das, borrelschoenen nog aan, op zijn buik plat óp zijn bed, met naast zijn hoofd een papieren zak van de McDonalds, in zijn linkerhand een hamburger waarvan slechts één hap genomen was. En na gecheckt te hebben of hij nog leefde (ja) wist ik dat mijn oordeel compleet was: die huisgenoten van me, ze hadden gelijk...

‘Mijn beeld van Het Huisspook bestond volledig uit de nare lasterpraatjes van huisgenoten’

Mathijs de Jong studeert rechten